

МАНИФЕСТЪ

НА ДРУЖЕСТВОТО ЗА БОРБА ПРОТИВЪ ПОЕТИТЬ

Хвърлимъ ли погледъ презъ историята назадъ, ще видимъ, че понятието «поетъ» (частно) и «артистъ» (общо), всѣкога е доминирало надъ психиката на «обикновенниятъ» човѣкъ. Единъ императоръ дори се обезсмърти, не съ друго, а съ това, че се наведе да поднесе четката изтървана отъ единъ живописецъ. Въ всѣко време, една група хора сж се обособявали като избраници надъ другитѣ, срещу правото си (sic!) да се занимаватъ изключително съ римуването на гладки мисли или съ чертане на голи тѣла и дървета.

Поетътъ (на словото, боитѣ и пр.) е символъ на историята до наше време. История на господството на традиционнитѣ абсолюти. Зевсъ, жрецътъ, поетътъ, цезарътъ сж митично въплотение на неясния тормозъ на Непознатото. Зевсъ бѣше узурпиралъ тайната на животъ и смъртъ, жрецътъ посрѣдничеше за милостта на Зевса, цезарътъ раздаваше земнитѣ блага на грѣмотвержеца, а поетътъ се мъчеше да хвърли мостъ между малкото пламъче вътре въ човѣка и безбрѣжниятъ океанъ на Неизвестното.

Е добре, Олимпъ е разтърсенъ отъ новиятъ Прометей на научното познание, жреческиятъ жертвеникъ е пренесенъ въ сърцето, многограннитѣ корени на народнитѣ маси се събуждатъ отъ страхливъ сънъ — мечтателното измѣпление е прогонено отъ трезвото интуитивно обхващане на жизнениѣ истини.

И Зевсъ, и Жрецътъ, и Цезарътъ, и Поетътъ сж мъртви. Защото сж изгубили смисълъ за нашето позитивно и активно време, въ което се издига върховната ценностъ на живота — Човѣкътъ.

За ония, които сж слѣпи за тая истина, основаваме «Дружество за борба противъ поетитѣ».

Три вида основания зоватъ настойчиво това дружество къмъ животъ: 1. метафизични, 2. социални, 3. естетични.

А. МЕТАФИЗИЧНИ.

1. Ние смятаме, че до днешно време, човъчеството доброволно се е отдавало на една измама по отношение на една виша духовна същност. То е било готово да мисли — по унаследявана привичка — че съ една книга стихове, съ една маслена картина или съ шест музикални номера отъ единъ концертъ може да се осигури нѣкакво више духовно постижение.

2. На «издаденото», отпечатаното изкуство, ние противопоставяме първичната ценност на вътрешното, оригинално и истинско изкуство. Всѣки човѣкъ е творецъ, доколкото трѣбва да представя единъ здравъ инструментъ за улавяне на жизнената тайна. Нѣма друга хармония, друга красота въ свѣта, освенъ хармонията на великитѣ и общи природни закони.

Две отъ най-вишитѣ човѣшки прояви — науката и изкуството, претендиратъ да откриватъ и посочватъ на човѣка тъкмо тия живнени основи. Науката наистина върши това обективно, съвѣстно, човѣчно. Новата наука — следъ превземането на философията — върви къмъ синтезъ: натурфилософия. Изкуството обаче, взема наготово отъ постиженията на мисълта и подъ претекстъ да ги постави въ фокуса на живота — личността — ги наводнява съ емоционални своеобразия.

Науката работи да разбули мъглата около Непознатото, а изкуството хвърля нѣкакъв личенъ вуалъ върху истината, съ никакъ неоправданата целъ да се предизвикатъ емоционални вълнения. Това своеобразно освѣтление, подъ което всѣки творецъ упълномощава зрителя да вижда действителността, се провъзгласява за «стилъ».

3. Човѣкъ не би изгубилъ никакъ, ако твореца — пълномощникъ бѣше наистина едно «ясновидско» оржие на познание. Но ние забелязваме, че обикновено, колкото повече едно изкуство е угнетено отъ личниятъ погледъ на твореца, толкова за по-съвършено се провъзгласява то. Забелязва се, че поетитѣ обикновено се комплектуватъ между най-непросвѣтенитѣ и непросвѣтени хора. Забележително е, че поетитѣ се боятъ и избѣгватъ отъ широкото интелектуално просвѣтление, предъ опасността да «загубятъ» въ визионерството. Силно интелектуалнитѣ творци сж създавали обикновено гротескно изкуство.

4. Ние не сме принципиално противъ съществуването на тая човѣшка дейност — изкуството. Ние искаме само да посочимъ, че *изключителното* запълване на битието съ стихоплетство или свирене на пиано е похабяване на живота. Дѣлото на човѣка е едно вътрешно творческо Изграждане и професионалното изкуство има само третостепенна роль. Въместо религията на декоративното Съзерцание у досегашниятъ човѣкъ, ние издигаме днесъ новиятъ и великъ смисълъ на религията на Активната вътрешна красота. Досегашниятъ творецъ стои вънъ отъ свѣта и го съзерцава презъ зелени, червени, жълти очила. Ние искаме да извикаме къмъ живота една нова раса, която да плюе на очарованието на Измамата, на илюзитѣ и измислицитѣ, за да влѣзе смѣло въ сърцето на самия животъ и отъ тамъ да загребе победно парливата истина.

Ние искаме животъ, а не мечтателство.

Б. СОЦИАЛНИ.

Ние смятаме, че естетичната специализация на личността, подъ формата на разнo «творчество» и интерпретиране, има не само метафизична, но и социална отговорност. Ние протестираме изобщо противъ всѣка едностранчива специализация на човѣкътъ. Човѣкъ не бива да остане презъ своя животъ нито само стихо-

плетец, нито само скулптор, нито само свещеник, банкер или инженер. Въ всеки случай, всеки социален индивид е длъжен да се отдаде на една всеобщо-утилитарна функция. Ние признаваме, че понекога «творецът» може да има голямо педагогическо значение. Той може да възпита цяло поколение, да бъде ментор на слабите духовно. Но това е въпрос страничен от неговите занятия. Той би могъл съвсем по-голям успех да стане апостол, свещеник, учител, професор, философ. «Творецът» е луксът на живота и слабите духовно по-малко могат да минат без него. Художниците не дават нито една нова истина на човечеството, истина, която да не е достояние на философията и науката, на човечеството, обикаля да гледа парадните тържества на изкуството. Художникът, казват, дава нови форми на истината. Истината няма нужда от други форми освен своята пълнота и освобождение от формата. От нови форми се нуждае материалната култура на човечеството. Тук ние провъзгласяваме девизът на дадаистите: въ живота без поет може, но без столар — не.

Поне, числото на поетите трябва да бъде ограничено. Известен кадър от гениални творци за всеки един народ, за всеки език, за всяка цивилизация — може да бъде допустим. Но повсеместното разрастване на тяхното число (увеличението на Изкуството), води до неотвратително епигонство въ форма и мисъл — и до непростително социално дезертиране. Изкуството се изчерпва много лесно — макар че естетите не са склонни да мислят така.

Писателю, бди човек и гражданин преди всичко, а после автор на 10 сборки или романи!

В. ЕСТЕТИЧНИ.

По тая част нашата борба е насочена по-специално против общият дух на досегашното творчество. Тук се визират особено поетите, чието творчество най-очевидно носи извращенията посочени въ първите две точки.

Че поетите не се раждат съвсем никаква метафизична и социална «изключителност» говори обстоятелството, че законите на поетичното творчество могат да бъдат усвоени, както всичко друго.

Ние твърдим, че писането на стихове и разкази е една quasi умозрителна работа, която не изисква никаква «виша безязаност». Всеки начетен интелегент, дори сръднешкольник, може — съ упражнения и благодарение на асимилацията на конвенционалните поетични елементи и маниери — да сътвори една сносна сборка. Всеки добър журналист — както един недавнашен голям френски конкурс го потвърди — би могъл да напише какъв да е разказ или роман, и то без недостатъците на писателското «интерпретиране».

Ние се ужасяваме от неизмънността на поетичното схващане на действителността. И Сафо, и Петрарка, и Китс, и Яворов са били за сжщите неща, еднакво, по сжщите начини, съ сжщите думи.

Поезията на всеки народ представя превод на тая на другите. Всеки поет е превод на събрата си. Понекога шаблонността на поетичните форми отива до характерни епохални увлечения: употребата на едни и сжщи прилагателни, рими, възклицания, фигури, думи; въ един общ девиз: социална поезия, трудова поезия, «земна» поезия и пр. Достатъчно да надяжнем въ нашата литература, за да илюстрираме това.

Публиката храни особено уважение към стиха: ако най-големия глупакъ сполучи да римува една каква да е мисъл — той се издига въ нейнитѣ очи. Внимателното наблюдение се натъква на единъ любопитенъ законъ за художественото въздействие. Силата на трансцедентниятъ и мораленъ натискъ, който изкуството упражнява върху душата на зрителя, зависи отъ степенята на непосвѣтеността на смъщиятъ. Обратно, колкото по-богата става една личностъ, толкова повече изкуството за нея става елементъ за проста естетична наслада, удоволствие, забава, спортъ. Изкуството е детската игра на преисдриятъ човѣкъ. Ето защо, въ него нѣматъ мѣсто Сантименталното, Патетично-сериозното, Блудкаво-еротичното и всички ония нюанси, подъ което до сега изкуството е цвятъло. Изкуството, ако смъществува, трѣбва да бѣде винаги ново, дръзко, смайващо, примамливо, могъщо. Нищо, разбира се, нѣма да го спаси отъ забвѣнието, но поне, нѣма да угнетява уморениятъ човѣшки погледъ.

Нирилъ Кръстовъ

Василъ Петковъ

Недѣлко Геговъ

Тотиъ Брънсковъ

Ямболъ, августъ 1926 год.